

Egy 70 éves intézmény

A következő oldalakon rendhagyó írásokat találnak a Magyar Kémikusok Lapjának olvasói: az 1950/1951. tanévben kezdte működését az időközben országos elismertséget szerzett *Debreceni Vegyipari Technikum*, és erről az évfordulóról sajátos összeállításban emlékeznek meg az intézmény képviselői.

A folyóirat felelős szerkesztője és az iskola korábbi igazgatója – mindketten a „Vegy” egykori tanulói – a 70 év, azaz 7 évtized jegyében 7 személyt kértek fel a visszaemlékezésre; olyanokat, akik előbb *tanítványai* voltak, majd *tanárai* lettek iskolájuknak, tehát mind a *diák*, mind a *tanár* nézőpontjából felidézhetik a számukra fontos és maradandó emlékképeket. Barátaink jó szívvel fogadták a megkeresést, hiszen tartósan, sok szálon, szakmailag és érzelmileg egyaránt erősen kötődnek az iskolához. *Időrendi sorrendben* mutatjuk be írásaikat, a sort az intézményt jelenlegi igazgató *Szabó Zoltán* üdvözlő gondolatai nyitják.

Az 1950-es évtizedet az új iskolában elsőként indult osztályok

egyik tagjaként szintén *Szabó Zoltán* képviseli, ám ő már a diák-, majd tanár csoport tagjaként jelenik meg. Az 1960-as évtizedre az egyetemi tanulmányok után visszatért *Dr. Forgács József* emlékezik. *Kertész Éva* mind a tanulói, mind a tanári periódust „kihívás”-ként élte meg. *Bagoly Gabriella* 1979-ben már nem technikumban, hanem szakközépiskolában érettségizett. Az 1980-as évtizedet képviseli *Kálmánczhelyiné Sipos Anikó*, aki napjainkban is a nevelőtestület tagja. Ugyancsak a jelenlegi tanári kar munkatársa *Leskovicsné Meszesán Katalin*, akinek osztályfőnöke az emlékképeket megnyitó *Szabó Zoltán* volt, tehát az „emlékező kör bezárul”. Nem lenne teljes a visszaemlékezések köre – így lesz a 7 évtized képviselője 7 egykori diák és tanár – *Dr. Cs. Nagy Gábor* címzetes igazgató gondolatai nélkül. *Dr. Kiss Tamás* nem volt ugyan a Vegyipari Technikum tanára, de diákja igen, sőt, a Debreceni Vegyiparisták Baráti Körének elnökeként odaadón segítette az iskolaközösség fejlődését; a befejező gondolatokat őt illetik.

Cs. N. G

Bevezető gondolatok

1950 szeptemberében nyitotta meg kapuit Debrecen szívében a Vegyipari Technikum. A tavalyi a 70. tanév volt, nagy örömeinkre tanévnyitó ünnepségünket megtisztelte a legelső vegyiparisok ma is élő maroknyi csapata. Sajnos ez a tanév nem az ünnepéről marad emlékezetes. De ahogy eleink, úgy mi sem adunk teret a csüggedésnek, az ötleteket elmentjük, hogy színesebb legyen velük a 75. tanév. Az iskolát már így is patinásnak nevezhetjük, de nem elsősorban a preparatív laborban rendszeresen előállított rézvegyület kapcsán. 71 éve tanulják itt a vegyészet alapjait a fiatalok, vannak nagyon és kevésbé sikeres esztendőik, ez erősen függ attól, mennyire prosperálnak a régió vegyészeti és gyógyszerészeti gyárai. A Nemzeti Oltóanyaggyár felépüléséhez köthetően ismét nagy

feladatok várnak ránk. Az iskola számos fenntartót megélt már, ma a Debreceni Szakképzési Centrumhoz tartozik, és milyen érdekes, ismét technikumként működik. A mi iskolánk nagy diófához hasonlít, egyre tekintélyesebb, terebélyesebb, ám minden évben megújul, kizöldül, majd év végére hasznos gyümölcsöket terem. Ahhoz, hogy a fa élő maradjon, fontos az összetartozás. Ennek kialakulásához sokat segít, ha az iskola egykori tanulói, tanárai, igazgatói üzennek a mai fiataloknak. Elmesélik, leírják élményeiket, mindent, ami tetszett a Vegyiben, de azt is, ami nem. Köszönöm dicsőséges elődeimnek, hogy ezt most megteszik. Sz. Z.

A mai iskolaépület

Szabó Zoltán

70 éves a Debreceni Vegyipari Technikum

1950. szeptember 1-jén, főleg a Tiszántúli tájegység 47 településéről, 132-en vettünk részt a *Debreceni 3. sz. Vegyipari Technikum* első tanévnyitó ünnepségén.

Az ünnepségen Újvárosi Imre igazgató úr köszöntött bennünket. Az iskolát 11 hónapi megfeszített munkával tették alkalmassá az épületet új funkciójának betöltésére: az 1925-ben elkészült épületben Leány Ipari Iskola működött 1952-ig. Az igazgató úr tájékoztatót bennünket az induló új iskola célkitűzéseiről, feladatairól; a vegyésztechnikus-képzés jelentőségéről, a vegyipar várható hatalmas fejlődésének indulásáról.

Másnap három osztályban („A” leányosztály – 46 tanuló, osztályfőnök: Nyári Zsuzsanna, „B” fiúosztály – 41 tanuló, osztályfőnök: dr. Hézszer Bertalan, „C” fiúosztály – 45 tanuló, osztályfőnök: Szabó Gábor) indult az oktatás, hatalmas létszámokkal. Osztályfőnökeink felkészült, szakmájukat szerető, igaz pedagógusok voltak. Sajnos, az igen vegyes felkészültségű osztálytársaink lemorzsolódása nagyon hamar elkezdődött, amit természetes folyamatnak tartottunk, és sajnáltuk őket.

Az iskolaépület belső korszerűsítésére, a laborok kialakítására folyamatosan került sor. A Csapó utcai földszinti szárnyon üzemek voltak, felszámolásuk után két laboratóriumot és előkészítőket alakítottak ki. A laborok egyikében – hosszú ideig – olvasható volt a „MUNKÁD BÍRÁD IS” jelmondat.

Laborgyakorlat az 1950-es években

A szükséges *laborfelszerelések* ekkor még hiányosak voltak. Sok segítséget kapott iskolánk a helybeli, ám akkor már végnapjait élő REX Gyógyszergyártól, ahol galenusi (kenőcs) termékeket készítettek. Onnan az üvegeszközöket, egyéb felszerelési tárgyakat nagy vesszőkosarakban hoztuk az iskolába. Laboreszközöket, például fogókat az iskola ezmesterének (Papp bácsi) segítségével, irányításával készítettünk. A speciális üvegeszközöket ügyes kezű üvegtechnikusnak, osztálytársunknak, Kovács Sándornak köszönhetjük.

Szabadidős tevékenységünk során is sok élményben volt részsünk. Szép emlékeink közé tartozik a szalagtűző ünnepség, melyen keringőt táncoltunk, a táncnak megfelelő ruhában, 1954-ben. Klubdelutánokat is gyakran rendeztünk, melyek kezdete előtt és befejezésekor sok „rendezői” munkát kellett végeznünk.

Szinte valamennyien sportoltunk a Petőfi Sportegyesületben (atlétika, röplabda és természetesen foci). Tornaterem hiányában a testnevelés órákat az iskola kis udvarán, rossz idő esetén pedig a II. emelet végében lévő teremben tartották.

A focihoz kapcsolódik *el nem felejthető élményem*: hétfőn a fizikém-órát Hézszer tanár úr tartotta. Kihívott felelni, és bizony, nem sokat tudtam. Kérdése így szólt: „Rúgtál tegnap tizenegyest?” Válaszom: „Nem, Tanár úr.” Mire ő: „Akkor most kapsz.” Két akkora egyest írt a naplóba, hogy szinte kilógott. Természetesen a következő órára szó szerint megtanultam az anyagot, amit számon is kért. Az érettségim a szerencse mellém állt, kihúztam a 13-as tételt, amely ugyanazt a tananyagot tartalmazta!

Mondhatom ennyi év távlatából is: *szép, mozgalmas diákeletünk* volt. Fő feladatunknak természetesen a tanulást tekintettük. Elért eredményeinkhez szükség volt tanáraink szigorú, odaadó, de emberséges munkájára; ennyi év után is köszönjük nekik!

1954-ben a sikeres érettségi és technikus vizsgák eredménye az IPARI TECHNIKUSI OKLEVÉL volt, amellyel meglepetésként valamennyien megkaptuk leendő munkahelyünk címét is (az igazsághoz tartozik, hogy az első osztályokba felvett 132 tanuló közül csak 81-en szereztünk technikus oklevelet. Ekkor iskolánk új neve már Szeretlen Vegyipari Technikum Debrecen volt).

A 40 éves érettségi találkozózonkon Gábor Lajos évfolyamtársunk *Beszélgetés régi iskolánkkal* című versében a következőket írta (részlet):

Mikor negyven éve először búcsúztunk,
Újra egybegyűlve, újra ünnepelünk,
Messzi tájakra szerteszt szóródtunk,
Mert ünnep az nekünk, hogyha itt lehetünk.

Volt, ki tovább tanult, ment az egyetemre,
Munkába állt vagy bevonult a seregbe,
Feladatainkkal sokat hadakoztunk,
De iskolánkra szégyent sose hoztunk.

1958. április 16. (szerda) az első tanítási napom a Debreceni Vegyipari Technikum I. osztályaiban.

Hogyan kerültem technikum végzettségem (1954) után a Budapesti Porcelán és Fajansz Gyárból volt iskolámba? 1957 nyarán dr. Hézszer Bertalan, volt osztályfőnököm, szüleimet felkeresve meghívott technikus-tanárnak. Ekkor én a seregben aknakutatóként szolgáltam. Huszonnégy hónapra vonultam be 1955-ben, és az 1956-os forradalmi események következtében három hónappal később, 1958 februárban szereltem csak le. Ezért csak a második félévben tudtam megkezdeni tanári pályafutásomat. Úgy érzem, volt tanáraink és a kollégák is segítő szándékkal fogadtak.

A következő években valamennyi évfolyamon tanítottam felmenő rendszerben. A hatvanas évek elején (1962–63-ban) kerültem a *műszeres laboratóriumba*, s ekkor kezdődött a pályafutásom végéig tartó, nem egyhangú, szép és változatos munkám.

Az iskola szakmai felügyeletét, finanszírozását a Nehézipari Minisztérium látta el. Elvük az volt, hogy – a gyorsan fejlődő vegyipar igényeinek megfelelően – a magyar műszeripar ekkor kapható *legkorszerűbb termékeit* vegye meg az iskola. Abban az

időben terjedt el a hír, hogy olyan műszerek vannak a Vegyiben, melyek még a KLTE-n sem találhatók.

Az új műszerek „csatasorba” állítása nagy feladatot jelentett számomra. Mivel tankönyv nem volt, így a készülékek alkalmazási területéről, működési elvéről és használati utasításáról kellett részletes leírást készíteni. A kezelési útmutatókat „stencilezéssel” sokszorosítottuk, amit sok-sok munkával – hatnapos tanítás mellett – sikerült megoldani. A 90-es években már számítógép-technikával ellátott műszerekkel bővült az eszközparkunk.

Az 1960-as évek második felétől egyre szükségesebbé vált az iskola bővítése új épületszárny építésével. Ehhez a Csapó utcán rendelkezésre álltak a telkek, öreg, lepusztult házakkal. Az építkezés mielőbbi megkezdéséhez a tantestület – a diákok aktív közreműködésével – vállalta a házak elbontását. Veszélyes – de balesetmentes munkával – sikerült lebontani az épületeket, és

Közös tanár-diák épületbontó munka (1960-as évek vége)

1972-ben az új épületszárnyat az iskola használatba vette. Ez sokat jelentett a közismereti és szakmai oktatás szempontjából egyaránt; egyidejűleg elkészült a „*hőtechnikai*” labor és a „*kisüzem*” is, amelyet a Biogal és más vegyipari cégek hathatós segítségével üzemeltünk be. Későbbi fejlesztéssel – a „világbanki modell” bevezetésével – az *automatikalabort* is kialakítottuk, felszereltük.

A szakmai oktatásunknak – véleményem szerint – szerves része volt a négyhetes *nyári üzemi gyakorlat*, amely nagyban elősegítette, hogy végzett technikusainknak nem volt ismeretlen az üzemekben, laboratóriumokban folyó munka.

A gyakorlati oktatás csak úgy lehetett és lett is eredményes, ha azt – magas szinten – megalapozta a közismereti és szakmai tárgyak oktatása és tanulása. Tanáraink és tanulóink elhivatottsága, a tanuláshoz és munkához való hozzáállása iskolánkat országos hírűvé tette, amihez számottevően hozzájárult az is, hogy diákjaink a közismereti és szakmai *tanulmányi versenyeken kimagaslóan* szerepeltek. Arcképcsarnokuk az iskola földszinti aulájában van elhelyezve; a volt és a jelenlegi tanulók egyaránt büszkék lehetnek rájuk.

Az oktató-nevelő munkát szervesen kiegészítette, kiegészíti a tanulók *szabadidős tevékenységének* sokszínűsége, amit patronáló tanárként magam is igyekeztem segíteni. Az iskola nevelőtestülete és diákjai aktívan részt vettek a hagyományossá vált őszi betakarítási munka segítségével (almaszedés, szőlőszedés, dohánytörés, facsemete-ültetés stb.) A jól és eredményesen végzett munka ezen a téren is növelte iskolánk elismertségét. Az osztályok közötti verseny győztese kirándulásukhoz ingyen autóbust kaptak a gazdaságtól.

Tanulóink szívesen és nagy létszámban vettek részt a nyári építőtáborokban. Két csoportunk is részt vett az NDK-ban a nyári mezőgazdasági munka segítségével, ami két hét munkát, egy hét nyaralást jelentett.

A *Debreceni Vegyipari Technikum* (Szakközépiskola) *eredményességéhez*, az igényes szakmai képzéshez nagymértékben hozzájárul az is, hogy a tantestületben sok kolléga volt, van, akik – felsőfokú tanulmányaik befejezése után – tudásukkal és a „Vegyi” hagyományainak továbbvitelével egykori iskolájukban segítik a mindenkorai tanulók sikeres tanulását. Közéjük tartozom én is, és erre igazán büszke vagyok. Ezt az érzést tovább mélyíti, hogy a jubileumi 2020/2021-es tanévnnyitón egykori diákársaim nevében díszes szalagot köthettem az iskolázászlóra.

Dr. Forgács József

Az én iskolám

1953 szeptemberében léptem át az iskola kapuját 53 *osztálytársammal* együtt. A nagy létszámú osztály háromnegyede nem debreceni volt, így velem együtt összesen 22-en kollégisták lettünk, a többiek bejártak vidékről az iskolába. Hamar kiderült, hogy a követelményt sokan nem bírják, ezért első év után csak ketten maradtunk a kollégiumban.

Amikor az *első kémia dolgozatot* megírtam és közepes lett, elsírtam magam. Az igazgató úr, a kémiatanárom megkérdezte, miért sírok. Azt feleltem: „Hogy mutassam meg ezt a jegyet ott-hon, én kitűnő tanuló voltam általános iskolában.” Amikor bediktáltuk a dolgozatok eredményét, kiderült, hogy ez a legjobb közé tartozott. Az igazgató úr megvigasztalt: „Na, látod, fiam, a tied az egyik legjobb dolgozat.” A *tantárgyak* közül a vegyipari technológiát, a matematikát, a kémiát és a laboratóriumi gyakorlatokat szerettem a legjobban.

Az 54 főből *érettségire csak 18-an mehettünk*, a többiek kimaradtak. Két osztálytársamnak nem sikerült elsőre az érettségi, az egyik később jogi doktor, a másik főiskolai tanár, doktor lett. Az

osztályunk nagyon összetartó volt, segítettük egymást, most is minden évben összejövünk, tartjuk a baráti kapcsolatokat.

A középiskola utolsó két évében *mindnyájan sportoltunk*, pedig az iskolának nem volt tornaterme. Két osztálytársam: Molnár István (röplabda) és Göri István (gyaloglás) olimpikon lett Tokióban, 1964-ben.

Az *oktatás színvonalára* jellemző volt, hogy aki közepessel elvégezte az iskolát, könnyedén jeles lehetett a szakirányú egyetemeken. Az osztályunkból hárman kandidátusok, hárman doktorok lettünk, és az osztály több mint fele egyetemet végzett. Ma is hálásak vagyunk Ujvárosi Imrének, Dr. Halmai Lászlónak, Dr. Simay Attilának, Dr. Oláh Józsefnek, Dr. Kopcsa Józsefnek, Ördög Lászlónak, Szabó Gábornak, Nagy Lajosnak és az akkori tantestület többi tagjának, hogy példamutatóan neveltek és tanítottak bennünket, *megszerettették velünk a szakmát*.

Érettségi után hárman a tiszavasvári *Alkaloidába* kerültünk. Én az osztályfőnököm, Dr. Oláh József javaslatára felvételiztem az egyetemre. Meglepetésemre nekem a matematika és a kémia

felvételi feladatok nagyon könnyűek voltak, ezért felvettek a KLTE vegyész szakára. Az érettségi után csak ketten mentünk felvételizni, a többiek később végezték el az egyetemet. Az Alkaloida igazgatója szerette volna, ha maradok technikusként az üzemben, még lakást is ígért. Akkor egy technikus néhány éven belül üzemszervező lehetett. Azok az osztálytársaim, akik nem mentek egyetemre, üzemszervező technikusként mentek nyugdíjba.

15 csoporttársammal együtt kezdtük el az *egyetemen* az első évet a *vegyész szakon*, közülük hatan az ország különböző vegyipari technikumaiból. Elsős és másodikos koromban az egyetemen szinte csak azokat a minőségi és mennyiségi analitikai gyakorlatokat végeztük, mint a Vegyipariban. A gimnáziumot végzett évfolyamtársaink nagyon nehezen boldogultak a gyakorlatokkal. Volt olyan diák is, aki felszívta a kétjelű pipettába a folyadékot, és vízszintes helyzetbe tartva próbálta a két jel közé állítani a híg savoldatot. Én külön engedéllyel másodikos koromban már a *Szerves Kémia Tanszéken* dolgoztam Dr. Makleits Sándor keze alatt, nála írtam meg a szakdolgozatomat is. Előttünk négy évig nem volt vegyészképzés az egyetemen, így csak az utolsó félévet végzősökkal tudtunk információkat cserélni (előttünk négy és fél éves volt a vegyészképzés.) Akkoriban az egyetem családisabb volt, szinte mindenkit (oktatók, hallgatók) ismerünk, együtt sportoltunk. Az egyetemet sokkal könnyebben végeztem el, mint a technikumot. Kilencen kaptunk vegyészdiplómát, szinte ugyanannyi egyetemi állást kínáltak nekünk. Ketten a veszprémi, ketten a debreceni egyetemen helyezkedtek el.

1962 tavaszán utolsó éves vegyész koromban Újvárosi Imre igazgató úr, volt tanárom kijött hozzám az KLTE-re, és arra kért, hogy menjek *tanítani a Vegyipari Technikumba*. Én azt mondtam, hogy soha nem gondoltam arra, hogy tanár legyek. Az igazgató úr közölte velem, hogy ismer engem, és szeretné, ha megpróbálnék tanítani. Így kerültem 18. tanárként az iskolába. Az intézményben volt tanárain szeretettel fogadtak és szívesen segítettek, én meg sokat látogattam a tapasztalt kollégák óráit. A bizalommal nem élhettem vissza, nagyon igyekeztem ellátni a feladataimat.

Szerencsém volt, mert *sok jó képességű diák* járt akkoriban az iskolába, tőlük is sokat tanultam. Tanulóink közül elég sokan jutottak a legjobbak közé az *OKTV-n és a szakmai tanulmányi versenyeken*; felkészítésükben folyamatosan közreműködtem. Ezek után nem csoda, hogy tudomásom szerint a tanítványaim közül 18-an lettek egyetemi tanárok. A rendszeresen megtartott osztálytalálkozókon kiderült, hogy az iskolát elvégző tanulók eredményesen megállták helyüket az életben.

Az iskola első időszakában a *laborok* jól fel voltak szerelve, a Nehézipari Minisztérium gondoskodott a készülékekről, a vegy-

Az új épületszárny előkészítése (1960-as évek vége)

szerekről, így például előbb volt gázkromatográfunk, ioncserélő készülékünk, mint az egyetemnek. A szaktanárok karbantartották a felszereléseket. A szakfelügyeletet a minisztérium látta el, az óráimat főosztályvezető, egyetemi tanár és egyszer Székér Gyula akkori miniszterhelyettes, később miniszter is meglátogatta. Az iskola kapcsolatait erősítette az üzemekkel a tanulók és a tanárok *nyári üzemi* gyakorlata.

A *pedagógusok képezték magukat*, így magas színvonalú volt az oktatás. Volt olyan időszak, amikor a tanári karban két kandidátus és hat egyetemi doktori fokozattal rendelkező tanár tanított. A két kandidátusból (Oláh József és Gebei Sándor) később akadémiai doktor lett. Kijártunk üzemekbe képezni a dolgozókat. Én a Tiszamenti Vegyiművekbe, a Nyíregyházi Gumigyárba és Tiszaújvárosba jártam évekig tanítani.

A tantestületből szinte mindenki részt vett a gyakran megrendezett *összejöveteleken*, ez a *hagyomány tovább él* ma is a nyugdíjasaink között. Ha a pandémia nem akadályozza, minden évben egy ünnepi ebédre összejövünk.

70 éves lett az iskolám, ahol *40 éven át nagyon szerettem tanítani*. Sokat kaptam ettől az iskolától. Tanárként, gyakorlati oktatásvezetőként és rövid ideig igazgatóként igyekeztem ezt munkámmal meghálálni.

Azt szeretném, hogy az iskola még sokáig megmaradjon és jó technikusokat képezzen.

Hitvallásomat Gábor Lajos, az iskolában 1954-ben végzett költő diáktársunk *Köszöntő vallomás* című versének vége fejezi ki:

És most itt állok meghatottan, vállam megroggyant, ősz hajam ritka,

de a szívem még ma is: Vegyiparista

Kertész Éva

Kihívások

Első kihívás

1962 egyik tavaszi napján, Édesanyám, aki elkísért a felvételire, a *Debreceni Vegyipari Technikum* épületébe lépve befogta az orrát. *Biztos, hogy ide akarsz járni, kislányom?* – kérdezte. Nagy levegőt ugyan nem vettem, de *határozottan bólintottam*. Örömmel nyugtáztam magamban, a szaglásom teljesen rendben van. Az írásbelit követő délutáni elbeszélgetés közben az is kiderült, szín-

tévesztő sem vagyok. Ebben ugyan később, amikor titrálás során a vöröshagymahéj-szint kellett eltalálnom, kissé meginogtam, de ez *nem térített el korán választott pályámtól*. A több mint hat-száz jelentkező közül én is bekerültem a legjobb százba.

Akkor még nem is sejtettem, hogy az *igazi kihívás* csak ezután jön. Mi, büszke kiválasztottak, hamar észrevettük, hogy a tananyag nem annak nehézségi foka, sokkal inkább a *mennyisége* miatt volt *emberpróbáló*. Szorgalmasan tanultunk, segítettük

egymást, csak hogy sorra kaptuk a kétharmadokat vagy jobb esetben a háromnegyedeket. Mi, akik addig négyest is elvéve. A kapott jegyek *nem tükrözték a befektetett munkát*, a feleletek *értékelése pedig elmaradt*. Épp érzékeny kamaszkorunkat éltük, legtöbbször szüleinkektől távol, kollégiumban vagy albérletben laktunk. Figyelemre, empátiára volt igényünk, a miérteket pedig fel sem mertük tenni. Ha mégis, az elhíresült válasz a „*nem kötelező ide járni*” volt. Félévi osztályátlagunk *alig haladta meg a közepet*. Vajon miért húzzák le ennyire a jegyeinket? Miért nem kapunk több biztatást, hogy érdemes tanulni? Később tudtuk meg ennek *valódi okát*. A technikum elsődleges célja az akkor extenzív fejlődésnek indult vegyipar számára a *középfokú szakemberek* képzése volt. Akkori szóval a középkáderek képzése. Csak a szerencsén múlt, hogy ezek a szakmailag kiváló középkáderek mégsem lettek sérült emberek. Nem volt véletlen, hogy érettségi után az *osztályunknak csak egyharmada került egyetemre*. Később sokan tanultak tovább, a kétharmad végül diplomát szerzett, és kiváló kutató vegyész vagy mérnök lett a vegyipar különböző területein. A befektetett munkánk az iskola kitűzött célja elérése meghozta az eredményt.

A *legtöbb jót a laborgyakorlatokon* kaptuk. Az életre szóló *anyagismeretet, a munkaszervezést, az eszközhasználatot* ott tanultunk meg. Tizenégy-tizenöt évesen hat órát töltöttünk laboratóriumban, majdnem annyit, mint egy munkahelyen. Csak annyi időre ültünk le egy elég kényelmetlen háromlábú székre, ameddig a jegyzőkönyvet megírtuk. Ha kicsúsztunk az időből, akkor nem volt mit tenni, *minőségi analitikában jött a lottó*, ami vagy bejött, vagy nem, *titrálásnál* pedig ügyesen csináltunk két eredményből ötöt. Ezt az iskolában még megtehettük. A *műszeres laborunk* jobban fel volt szerelve, mint az egyetemi laborok, és legalább olyan jól, mint egy akkori üzemi labor. Volt olyan tanárunk, aki megkövetelte a jegyzőkönyvekben az oldalak keretezését. Sokan ezt annyira megszoktuk, hogy első munkahelyeinken az ott dolgozók meglepetésére a jegyzőkönyvet keretezéssel kezdtük. *Debreceni vegyisek*, mondták rólunk nevetve. Fontos szakmai tantárgyakhoz nem volt tankönyvünk, ha mégis, nem volt ajánlott a használata. Meg kellett tanulnunk egyszerre *figyelni és jegyzetelni*, de mint annyi mindennek, ennek is később, például az *egyetemen vettük hasznát*.

A technikumban csak az osztályzat volt a tét, munkahelyeinken már nem babra ment a játék. Néhány hét ismerkedés után egy vegyésztechnikus az aláírásával minősített alapanyagot, készterméket, ellenőrzött köztterméket. Nagy volt a *felelősség*, de megbíztak a debreceni vegyisek *felkészültségében*. És ők nagy-

szerűen helyt álltak. Ez volt az *igazi, későn jött sikerélmény*. A debreceni vegyipariból kikerült technikusok a vegyipari üzemek meghatározó szakemberei, később középvezetői lettek. Szakmai tudásunk megalapozói a magas követelményeket elének állító tanáraink. Dr. Kopcsa József, Dr. Békési Istvánné, Csernus Istvánné voltak, míg Dr. Oláh József humán műveltségünk megszerzéséhez járult nagymértékben hozzá.

Debrecenben a Vegyipari volt a *legnehezebb és a legszigorúbb* középiskola. Persze, diákok voltunk és időnként megszegtük a szabályokat. Például, amikor elviselhetővé tettük az *elviselhetetlen diáksapkánkat*. Ezt a merev tányérsapkát hordanunk kellett a legmelegebb napokban is. A debreceni vegyisek azonban leleményesek voltak. Különböző, tanáraik elől eltitkolt technológiákat dolgoztak ki a sapka merevségének csökkentésére, megpróbáltatásunk könnyítésére. Ezek a technológiák *szájhagyomány útján* terjedtek és a *vegyis összetartozást – ami volt, van és lesz – jelképezték*.

Második kihívás

Amikor *továbbtanulásra készültem*, eszembe sem jutott a tanári pálya. Az egyetemi szóbeli felvételim végén feltették nekem a kérdést: ha a pontjaim nem lennének elegendőek a *vegyész* szakhoz, elfogadnám-e a felvételemet a *kémia–fizika tanárszakra*. *Határozottan mondtam nemet*. Az akkori egyetemi gyakorlat leegyszerűsítve annyit jelentett: ha nem elég jó vegyésznek, jó lesz tanárnak. Ha a tanárok *társadalmi megbecsülésére* gondolok, ezzel már akkoriban is gondok lehettek. Vegyész diplomával egy rövid ideig tartó kutatóvegyészi munka után mégis az *Alma Materben* kötöttem ki. Akkor *átmenetinek* gondoltam azt, ami végül *nyugdíjas koromig tartott*.

Még nem telt el tíz év az érettségim óta, a *volt tanáraimmal* való találkozástól legalább annyira tartottam, mint a katedrától. Ám korábbi tanáraink nemcsak *kedvesen fogadtak*, de rövid idő alatt *befogadtak*. Kezdtém megismerni a szigorú tanárok mögött az embert. Egyszerre csak elindult köztünk az addig sohasem volt kommunikáció. Igazgatóm, egykori szigorú osztályfőnököm, továbbra is tegezett, majd felszólított, én is tegezzem vissza. Nekem ez legalább két évig nem sikerült. Akkori beszélgetéseink, hasonlóan Karinthy híres jelenetéhez, elég mulatságosak lehettek.

Pedagógiai végzettség és gyakorlat nélkül egyből a mélyvízben találtam magam. Tudtam, a hagyományosan *jó szakmai képzést* tovább kell vinnem. Azt is tudtam, hogy „*másképp*”, és nagyon fontos lesz majd a „*hogyan*”. Kezdetben azt akartam megmutatni, hogy én mit tudok. Szerencsére hamar rájöttem, csak az a *fontos*, hogy a *diákok mit fognak majd tudni az érettségien*, a felvételin és a gyakorlatban. Eleinte küszködtem azzal, hogy az óráimon ne csússzak ki az időből. Évek múlva egyetemi hallgatók hospitálás után megkérdezték, megmondanám-e, mi a titka a tökéletes időbeosztásnak. Nincs titok, válaszoltam, ez csak a rutin. A laborgyakorlatok a szakmai fogások megtanítása mellett arra is jó volt, hogy jobban *megismerjem* a diákjaimat. Beszélgettem velük, amíg forrt a lombikban valami.

Már nem a vegyipari technikumba, hanem egy *szakközépiskolába* kerültem vissza tanárként. Még sokáig, amikor sem felvételi, sem túljelentkezés nem volt, sok okos diák választotta az iskolánkat. Nagy *előrelépés volt* a hetvenes évektől kezdve, amikor a továbbtanulás fontos mérőszáma lett az iskolának.

A legtöbb nehézséget az *állandó tantervi változások* jelentették. Az iskolát is többször átnevezték, sokszor más-más volt a

Május elsejei kötelező felvonuláson (1958)

Laborgyakorlat az 1970-es években

képzési cél, miközben a szakmai tartalom szinte ugyanaz maradt. Más néven tanítottuk ugyanazt. Részt vettem tantervek ké-

szítésében, de szomorúan el kellett fogadnom, hogy *racionalis javaslatainkkal* – ilyen volt az elavult szakmai tartalmak kihagyása vagy a tantárgyi átfedések megszüntetése –, rendre *kisebbségben maradtunk*. Sajnos a nagy mennyiségű tananyag mellett kevés idő maradt arra, hogy a diákok rácsodálkozzanak a körülöttünk lévő „reggeltől estig kémia” világára, vagy eligazodjanak az áltudományos nézetek egyre sokasodó halmazában.

Diákként nem maradtam ki egy-egy *diákcsinnyből*, később *tanárként* én sem úsztam meg az *átverést*. Érettségi találkozón kuncogva mesélték el a tanítványaim, hogy hol, mikor és hogy. Űgyesen csinálták, utólag én is csak mosolyogtam. Mert ettől senki nem lett sem több, sem kevesebb.

Mitől volt ez a pálya *egyszerre nehéz és szép*? Mindig meg kellett találni egy tantárgyhoz, egy osztályhoz, akár egy diákhoz is a *megfelelő módszert*. Ez sokkal több munkát igényelt, mint – ahogy szokták mondani – „leadni” az anyagot, akár szakmailag korrekt módon is. A *hozadék* pedig nehezen fogalmazható meg. Sok volt tanítványommal a mai napig tartom a kapcsolatot, néhányukkal a baráti kapcsolatot. Előfordul, hogy hosszú évek múlva cseng a telefon vagy kapok egy e-mailt. Valaki megkérdezi tőlem, hogy vagyok mostanában. Ilyenkor arra gondolok, *nem volt könnyű, de megérte*.

Bagoly Gabriella

A Vegyipari

Nyolcadikos voltam, amikor egy szülői értekezlet után a szüleim közölték velem, hogy a *Vegyipariba fogok járni középiskolába*. Addig a napig nem is hallottam erről az iskoláról. Abban az időben ez teljesen természetes volt, mármint az, hogy a szülők döntötték el, melyik iskolába megy a gyerek. Akkor még nem is sejtettem, hogy a szüleim döntése mennyire meghatározó lesz az életemben. Szóval 100 km-re kerültem a szülői háztól, kéthetente utaztam haza úgy, hogy a szombat is munkanap volt. Ami igaz, az igaz, az *első év (1975)* nagyon nehéz volt, de az azt követő évekre úgy emlékszem vissza, mint a legszebb diákéveimre. Néhány volt osztálytársammal a mai napig tartjuk a kapcsolatot, rendszeresen összejövünk, és jókat beszélgetünk. Ma már az unokákról esik a legtöbb szó, de azért mindig jólesik a régi diákévekre visszaemlékezni.

A Vegyipariban a tantárgyak közül az egyik *mumus a matematika*, amit dr. Tar Lászlóné, a másik pedig a *fizika* volt, amit Nyeste Elek tanított. Szigorúak és következetesek voltak, ami akkor, diákként nem nagyon tetszett. Mégis ez segített abban, hogy felvettek a műszaki egyetemre. A történelem és a magyar nem igazán került közel hozzám, de arra, aki *tanította*, Farkas Tiborra, a mai napig tisztelettel és szeretettel emlékezem. Még a 25 éves érettségi találkozón is emlékezett arra, hogy ki honnan jött az iskolába. Akinek az óráit rendkívül élveztem, az dr. Forgács József volt. *Technológiát* tanított, és az óráit azért szerettük, mert az első percétől az utolsó percéig jól érthető, logikusan felépített volt valamennyi. Az ábrák szépen megrajzoltak, szemléletesek, így nagyon könnyen elsajátíthatók voltak. Nagyon sok kedves emlék maradt meg „Peca bácsiról”, Halász Istvánról, aki *orosz* tanított nekünk.

Na és a laborok...! A laborokban eltöltött, néha nagyon hosszúnak tűnő órák nem voltak eredménytelenek, mert a *szakmai tudásunkat ennek köszönhattuk*. Ki ne emlékezne a háromlábú

laborszékekre vagy a köpenyvizetkekre? Na és a világos hagymahéj színére? Még ma is jókat nevetünk azokon a bakikon, amiket elkövettünk. Rengeteg történetet őrzünk, nemcsak az iskolai laboratóriumi gyakorlatokról, hanem a *nyári gyakorlatokról* is. Akkoriban főleg a Biogal Gyógyszergyár (Teva) és a Konzervgyár volt a nyári gyakorlatok helyszíne. Minden évben iskolakezdéskor „őrsi betakarítási munkán” vettünk részt, ami egy-két hétig tartott és főleg almaszedés volt a feladat. Mire beülhettünk az iskolapadba, már jól összerázódtunk, megismerkedhettünk több diákkal, olyanokkal is, akikkel nem egy osztályba jártunk, sőt itt volt lehetőség arra is, hogy a tanárokkal beszéljünk.

Az iskolai élethez hozzátartozott a KISZ. Alapszervezetekbe jártunk, ahova különböző évfolyamok diákjai tartoztak. Mind egyiknek volt egy „pártpatronáló” tanára is, akivel ma már mosolyogva üdvözljük egymást, ha találkozunk egy-egy istentiszteleten. Ezek az alapszervezetek nagyon *sok programot* és *sok ismerőst* jelentettek. Volt az iskolának egy négytagú sulizenekara, a bulikon ők szolgáltatták a zenét. Jó időben az iskola udvarán, máskor a KISZ-házban, vagy a kollégiumban rendezték a *sulibulikat*. Ilyenkor a rendre és a szigorú erkölcsi normák betartására a *felügyelő tanárok* vigyáztak, akik ott járkáltak a táncoló párok között, és figyelmeztették azokat, akik a megengedettnél közelebb kerültek egymáshoz. Akkor még tánc közben is tudtunk beszélgetni... Szóval a hatnapos munkahét ellenére mindenre jutott időnk, *tanulni, sportolni és szórakozni* is. Tartalmas négy év volt, az biztos, és az érettségink mellé még szakmunkás-bizonyítványt is kaptunk (1979). Amikor megkérdezték, hova jártál iskolába, *büszkén mondtam*, hogy a *Vegyipariba*. Erre rendszerint elismerően azt válaszolták, hogy „az jó nehéz iskola”.

Amikor utolsó éves voltam az *egyetemen*, egy beszélgetés alkalmával került szóba, hogy a mérnöki diplomával tanítani is lehet,

például egy szakközépiskolában. Persze hogy a *Vegyipari* jutott az eszembe és már azt is elképzeltem, hogy majd visszamegyek oda tanítani. Úgy is lett, 1987-től 2020-ig taníthattam a volt iskolámban.

Sok minden történt az iskolában azóta, hogy leérettségiztünk, a neve is többször változott, az utóbbi években igen gyakran. A régi KISZ-ház átalakult, angol-szaktantermeket alakítottak ki benne. Épült egy hátsó különálló épület, amelyben tantermek és műhely/labor kapott helyet. A kisüzemet felszámolták, helyette szabadidő eltöltésére alkalmas csarnokot hoztak létre. Informatikai szaktantermeket és új laborokat alakítottak ki.

Amikor odakerültem, nagyon furcsa érzés volt, hogy sok egykori tanáromnak kollégája lettem. Egészen más szemszögből nézhettem őket, ami segített az emlékeimet is a megfelelő helyre tennem. Igazi „mély víz” volt, ahogy szokták mondani, nappali és levelező tagozaton is tanítottam. Kezdetben a levelezős osztályban minden tanuló idősebb volt nálam, ám a végére ez természetesen megfordult. Egy időben nemcsak vegyészeket képeztünk, hanem nyomdai és villamosipari szakembereket is, sőt még humán szakmacsoportos osztályok is indultak. Én az elméleti tantárgyak mellett a laboratóriumokban és a műhelyekben is tanítottam. Többször voltam osztályfőnök is. Talán nem túlzok, ha azt mondom: több szemszögből megfigyelhettem kollégáimat, volt diákként, osztályfőnökként és szülőként is. Folyamatosan gyűjtöttem a jó módszereket, és ha volt rossz példa, arra fokozottan figyeltem, nehogy elkövessem. Ha a jó pap holtáig tanul, a pedagógus pláne, főleg a diákoktól. Ahogy évről évre változnak a tanulók (még a felnőttek is), úgy kell igazodni, változtatni a módszereinken is. És sohasem szabad elfelejteni, hogy milyen volt diáknak lenni.

Óra a Fizika-előadásban az 1970-es években

Pedagógus-pályafutásom alatt emberileg, szakmailag nagyon sokat tanultam, főleg Dr. Halmai Lászlónétól, Dr. Ling Jolántól, Jenet Gyulánétól és Kovács Istvánnétól. A diákoktól pedig megkaphattam mindazt, amire egy pedagógus joggal büszke lehet, tiszteltet, köszönetet és szeretetet. Számomra ez a legnagyobb elismerés. Bár a családom miatt jelenleg nem tanítok, de figyelemmel kísérem az iskola életét a mai napig.

Kálmánczhelyiné Sipos Anikó

A „Vegyí” két nézőpontból

A nyolcvanas években a „Vegyí” megnevezés nem szorult magyarázatra Debrecenben, a korábbi évtizedekben szerzett hírnevének köszönhetően mindenki tudta, hogy melyik iskoláról van szó. Az intézmény által nyújtott színvonalas képzés a város nagy múltú gimnáziumai mellett jelentős vonzerőt biztosított a természettudományokat kedvelő diákok számára.

Tizennégy évesen a kémia szeretete vezetett engem is ide, nagy várakozással és izgalommal léptem át az iskola küszöbét. Az első benyomások és nehézségek nyomasztóan hatottak rám, és komoly kétségek merültek fel bennem a döntésem helyességét illetően. Az általános iskola biztonságos, oldott légköre helyett egy szabályok uralta, fegyelmezett világba érkeztem. A szigorúság, a merev előírások, az elsajátítandó ismeretek mennyisége és mélysége, illetve a szakma oktatására fordított hatalmas óraszám sok elsős diák számára okozott kezdetben nehézséget. A ránk váró elvárások és kihívások egy részével lassan megtanultunk együtt élni, voltak olyan tárgyak, amelyeket megszerettünk, és maradtak – az akkori képzési rendszerből következő – máig fájdalmas hiányosságok is (például nem tanultunk biológiát és angol nyelvet), amit a későbbiekben kellett pótolnunk.

Azonban lassan megmutatkozott számunkra az iskola emberarcúsága. A látszólag szigorú légkör mögött megtapasztalhattuk a tanárok következetes munkáját, empátiáját és segítségét, illetve a néha fájdalmas, de igazságos döntéseket. Egyes tanárok bátorítottak minket a „másként gondolkodásra”, míg mások mere-

ven ragaszkodtak az akkor bevett normákhoz. A tananyag megtanításán túl a szakmai órákon is szó esett irodalomról, filmről, képzőművészetről, és ezek a kötetlen beszélgetések tették láthatóvá tanárainkat emberként, kétségeikkel, érzelmeikkel. Sok nagy tudású, nagy műveltséggel rendelkező tanár, nagyszerű ember állt a katedrán – a teljesség igénye nélkül dr. Tóthné Medve Mariann, Csernus Istvánné, Kertész Éva, Dr. Zsuga Miklósné, Hajas Zsuzsanna és Kovács Istvánné –, akikre a mai napig sok szeretettel gondolok vissza.

Az itt töltött négy év során stabil alapokat kaptunk a vegyész-pályához. A gyakorlatokon elsajátítottuk a szakma műveléséhez nélkülözhetetlen precíz munkafogásokat, a szabályos mérés és dokumentáció alapelveit, valamint, hogy hogyan lehet hatékony munkaszervezéssel egy feladatot gyorsan elvégezni. A tanárok könyörtelenek voltak az ismeretek elsajátításának ellenőrzésekor, például szívbjaj nélkül újra megírtatták a munkalapot, ha az szakmaiságában vagy akár küllemében nem felelt meg az elvárásoknak.

Itt tanultam meg, hogy a tanulásunkat hogyan segíti elő az összefüggések felismerése, megkeresése, mit jelent rendszerben gondolkodni, és hogy a korábbi ismereteink felhasználása hogyan vezet az új ismeretek felfedezéséhez. Bizonyos elméleti és gyakorlati tantárgyakból olyan tudással jutottunk be az egyetemre, melyekből viszonylag csekély erőfeszítés mellett is sikeresen vizsgázhattunk.

Minden itt tanuló diáknak *léteznek kedves emlékei*, az osztálytalálkozókon felidézésre kerülő és hangos röhögésbe torkolló sztorijai: a felhőtlen és a fájdalmas pillanatok egyaránt ott vannak emlékeinkben.

Mindenkinek mást jelentett „*vegyisnek*” lenni, azonban vannak bennünket ismeretlenül is összefűző *közös válaszaink* is arra például, hogy időnként miért úszik záptojásszagban az iskola vagy hogy az első havazáskor miért szaladgálnak a laborban lévők fa-zékkal kezükben havat gyűjteni az udvarra, vagy mi történik akkor, amikor valaki a laborforgásnál a „bombát csinálja”. Mindannyian átélhettük, ahogyan elhúzódnak tőlünk az emberek a buszon egy-egy szerves labor után, mindenki szembesült a leszakadt és eltűnt gombok következményeivel a köpenyvizit során, és nincs közöttünk olyan diák, aki ne ismerné a vegyis dalok szövegét (ezek dallamát az osztályok elég rugalmasan kezeltek). És talán az emlékeinken túl mindannyian *máig élő emberi kapcsolatok*at és barátságokat is magunkkal vittünk egykori iskolánkból.

A kilencvenes évek elején, vegyész diplomám megszerzése után indult vegyiparis *multam második felvonása* a másik oldalon: *tanár lettem* a volt iskolámban. A helyszín, az intézmény szellemiségének ismerete *megkönnyítette a pályakezdet*, de furcsa volt azokat a tanárokat, akiktől esetleg diákként még féltünk, immár kollégaként üdvözölni.

Nem egyedül voltam akkor kezdő tanár, és köztünk, *ifjú tanárpalánták* között kialakult egyfajta „bajtársi” kapcsolat. De az „*öregek*” is minden támogatást megadtak ahhoz, hogy felkészültségünknek, lelkesedésünknek megfelelően a legtöbbet kihozhassuk magunkból. Akkor még nem beszéltünk „pedagógus életpályamodell”-ről, de az intézmény vezetése egyértelműen megha-

Tanári énekkar fellépése diákköri vetélkedőn

tározta, milyen konkrét feladatok ellátását bízta ránk hosszú távon, milyen elvárásoknak kell megfelelnünk. A kapott órakedvezményekkel kaptunk elég időt felkészülésre, hospitálásra, ezzel együtt a vezetők nem engedték el teljesen a kezünket, tanácsaikkal, javaslataikkal segítettek a munkánkat. Ez a tanulási folyamat biztosította, hogy megtapasztalhassuk *a befektetett munkánk nyomán létrejövő sikereket*.

Az intézményben nagy hagyománya volt a *szakmai együttműködésnek*. A rám bízott elmélet tanításánál olyan *műhely-*

munkába kapcsolódhattam be, ahol a tudásunk folyamatos csi-szolása, a szakmai-módszertani kérdésekről történő beszélgetés, gondolkodás és vitatkozás napi szinten jelent meg a munkacsoport életében. Ez megerősített engem abban, hogy ha jól akarom végezni a munkámat, akkor elengedhetetlen az állandó fejlődés és nyitottság az új dolgok iránt.

A *gyakorlati oktatásban* való részvétel sokrétű feladatot jelent, ráadásul nincsenek a diákok által is jól használható tankönyveink, így felértékelődnek a saját belső jegyzeteink. Ha egy új laborba kerülünk, akkor *a legjobb tanítómester* az a kolléga, aki már évek óta azon a területen dolgozik. A tervezésről, az elméleti ismeretek oktatásáról, a gyakorlat optimális kivitelezéséről és nehézségeiről senki nem tud többet nála, viszont az *új belépő munkatárs friss szemlélete*, a hagyományostól eltérő ötletei segítik azt, hogy a jól bevált utakon módosítsunk, *s még eredményesebb*, élvezetesebb tanulási-tanítási folyamatot valósítsunk meg.

Ugyanakkor egykori kollégáim azt tanították meg nekem – és ezt valloam ma én is –, *hogy a tantervek jönnek-mennek*, de az alapfogásokat ugyanúgy meg kell tanítani most is, mint húsz évvel ezelőtt, és ez lesz a feladatunk a későbbiekben is. Vagyis nemcsak annyi a munkánk, hogy a vizsgákra felkészítsük a tanítványainkat, hanem *olyan szakmai szemléletet, munkához való hozzáállást* kell adnunk nekik, amellyel képesek lesznek helyt állni a leendő munkahelyeiken.

Az *elmúlt 20–25 évben* végbement változások újabb és újabb kihívásokat támasztottak az oktatás szereplőivel szemben is. A folyamatosan változó tantervi elvárások, a digitális eszközök használatának bekerülése az oktatásba tőlem is megkövetelte, hogy *ne csak tanítsak, hanem tanuljak is*, azaz soha nem ülhetek a babérjaimon. Ma már nem elég felrajzolni írásvetítő fóliára egy ábrát, a mai tanulók hozzá vannak szokva a „pörgő és csillogó” alkalmazásokhoz. Szerencsére az internet segítségével rengeteg olyan ismeret és információ áll rendelkezésünkre, amivel megújíthatjuk tudásunkat, módszertanunkat. Másrészről sajnos *beszűkültek* azok a korábbi lehetőségek, amikor a tanárok a szakma változásait *üzemlátogatások, szakmai továbbképzések* keretében ismerhették meg. A tanulóknak is egészen más felrajzolva látni egy sematikus ábrán egy reaktort és megtapasztalni annak fizikai méreteit is. Vagyis úgy érzem, az új lehetőségek (IKT-anyagok), amelyek könnyebbé teszik a tananyag átadását, nem mindig kompenzálják az első kézből szerzett tapasztalatokat (gyárlátogatások).

A *tanári munkánk végső elismerését* azonban főként a *diákok* adják meg. Több száz diák tanításában vettem részt szaktanárként, osztályfőnökként, és a visszajelzéseik, a személyes életükben és a szakmában elért sikereik jelentik számomra a legnagyobb örömet és elismerést. És így – mivel én is megtapasztalhattam ezt az érzést – már megértem a volt tanáraimat, akik velem kapcsolatban valami hasonló érzelemtől beszéltek.

Zárásként még egy gondolat: írás közben azon gondolkodtam, hogy mi adja a *Vegyi lényegét*, mitől olyan jelentős és elismert ez az iskola. Arra jutottam – miután mindkét oldalon álltam és állok –, hogy szerintem a Vegyipariban a folyamatos változások ellenére is *egy dolog nem változott: a szakmaiság becsülete*. Ez volt az, amit diákként megkaptam, és ez az, amit most tanárként – remélem, sikerrel – átadok a diákoknak.

Leskovicsné Meszesán Katalin

A „Vegyí”: tanulás, tanítás, család

Amikor megkaptam a felkérést, hogy írjak a *vegyiparis emlékeimről*, annyi minden jutott eszembe, hogy nem is tudtam, miről írjak. Könnyű dolgom lett volna, hisz abban az időben, kollégista lévén, naplót veztettem. Eszembe jutott, hogy a többiek szintén történeteket fognak írni arról, hogy a tanáraink milyen jó felkészítést adtak nekünk, milyen gazdag diákprogram teremtette meg a szórakozást, esetleg milyen diákcsínyeket hajtottunk végre a Hatvani István Kollégiumban. Ezen elgondolkodva, úgy döntöttem, *más oldaláról közelítem meg a dolgot*.

VEGYIPARI. E szó hallatán az első gondolataim a következők: *több mint 30 év; tanítás; szakma; család*. 14 éves korom óta nem volt olyan év, amikor ne lett volna szerepe az életemben a debreceni Vegyiparinak. Azért is írom, így, mert számolatlanul *változott a neve*, de ha azt mondjuk, hogy debreceni Vegyipari, mindenki tudja, melyik ez az intézmény.

Miért is ezek a szavak jutnak eszembe?

Több mint 30 év. 1984 tavaszán egy írásbeli *felvételi dolgozat és egy szóbeli elbeszélgetés* után izgultam, hogy bekerülök-e a neves debreceni szakközépiskolába. Miután megérkezett a levél, hogy felvettek, a beiratkozásnál jelentkeztem az olvasótáborba, ami azt a célt szolgálta, hogy a kezdő osztályok megismerkedjenek egymással, az iskolával és elbeszéljünk Aldous Huxley *Szép új világ* című regényéről. Az Erdey-Grúz Tibor Vegyipari Szakközépiskola ajtaját 1984. szeptember elsején léptem át, mint Vegyiparis diák. Az *osztályfőnököm* az a Szabó Zoltán volt, aki az iskola alapításának évében a technikum első osztályába járt. Osztályfőnökként kapott 32 lányt, s az elkövetkezendő négy évben az osztályért dolgozott. *Szervezőkészsége* magával ragadó volt, nem létezett olyan, amit ne tudtunk volna véghez vinni. Már az első évben nem csak Debrecen környékére mentünk kirándulni, saját osztály KISZ-alapszervezetünk volt, sorra arattuk a sikereket az őszi almaszedésen, az NDK-ba együtt ment az osztály építőtáborba.

Az a *diákelet*, ami az iskolában volt, teljes egységgé kovácsol-

Tanári műsor (1990-es évek)

ta az évfolyamot. Hozzájárult az is, hogy az iskolának önálló kollégiuma volt, ahol két évet töltöttem. Nagyon egyszerű volt a házi feladatok megoldása, mert a felsőbb évesek mindig segítettek. A mindennapi életben nagyon sokszor találkozom olyanokkal, akik a *Vegyipariban végeztek*, hiszen minden nagyobb gyárban, egészségügyben szükség van vegyészekre. Nagyon szerettem ebbe az iskolába járni. Fantasztikus osztályunk, osztályfőnökünk, évfolyamunk volt.

Miként lesz egy négyéves középiskolai diákeletből több mint 30 év? Ezt természetesen a következő szó megmagyarázza.

Tanítás: Általános iskolában volt egy *tanítónőm*. Az ő személyisége, egyénisége, tanítási módszere annyira megfogott, hogy ott eldöntöttem: *szeretnék tanár lenni*. A matematika volt a kedvencem, matematikatanár szerettem volna lenni. Sajnos a családi háttér ezt nem tette lehetővé, amikor elvégeztem a középiskolát. Szerencsémre az iskola akkori igazgatója, Dr. Cs. Nagy Gábor felajánlott egy *laboránsi állást*, így szeptembertől újra minden-

Mai laboratóriumok

nap átléphettem a Vegyipari ajtaját. Szokatlan volt a tanáraink közé kollégaként visszatérni, de a *beilleszkedéshez minden segítséget* megkaptam. Laboránsként végigjártam a laboratóriumokat, segítettem a gyakorlatok előkészítésében, s ez nagyban segített, hogy a tanító tanároktól nagyon sok módszertani ötletet elsajátítsak.

Amint lehetőség adódott, az iskola támogatta, hogy elvégezzem a Budapesti Műszaki Egyetemen a *műszaki szakoktatói szakot*, s laboratóriumi gyakorlatot taníthattam. Tehát a Vegyiparitól kaptam meg azt, ami már általános iskolában is a célom volt.

Szakma: A négy középiskolai év a Vegyipari laborjában, majd a laboránsi állás, a tanítás, illetve az, hogy a laboratóriumi munka nincs matematika nélkül, megadta azt, amit szerettem volna kisiskolás koromban.

Az idősebb kollégák nagyon szívesen *átadták a tapasztalataikat*, segítettek minden csínját elsajátítani a vegyész szakmának. Az iskolában található laboratóriumok mindegyikében tartottam órát, mert a középiskola minden évfolyamán és a Vegyipariban a 70 év alatt előforduló *ágazatok mindegyikén tanítottam*.

Ma már én tartozom az idősebb kollégák közé, s ahogy a diákoknak szeretném *megmutatni a szakma szépségeit*, a fiatal kollégáknak is szívesen átadom a tapasztalataimat, mert úgy gondolom, akkor lehet jól tanítani, ha valaki szereti is ezt a szakmát. Szerencsém van, a MOL Petrolkémia Tiszaújvárosi telepén is taníthattam, a TEVA Gyógyszergyárban a duális képzés révén pedig gyakorlatra járhatok, így nagy neves vállalatoknál láthatjuk

azt, hogy az a képzés, amit mi adunk, a tanulóinknak *megfelelő felkészítést* biztosít.

Gondolom, néhány pedagógus kollégám szintén olyan szkeptikusan fogadta a *pedagógusminősítés új rendszerét*, mint én. Számomra egy dolog miatt volt ezt érdemes mégis végigcsinálni: két ismeretlen szakmai kollégának a minősítő értékelésében egyaránt 100%-ban jelent meg „*a szakma szeretete*”. Ezt a Vegyiparitól kaptam, s ebbe a Vegyipariba beletartoznak a volt és jelenlegi kollégák, a diákok és a vállalatok.

Család: Első hallásra talán furcsa, hogy egy iskoláról beszélünk, nekem mégis a *család is eszembe jut* róla. A *férjem évfolyamtársam* volt a Vegyipariban. Már az iskola kezdése előtti olvasótáborban találkoztunk. A középiskolás évek alatt jó barátok voltunk, talán ez is hozzájárult ahhoz, hogy jó viszony volt az évfolyamon az osztályok között. Ezt még lehetett fokozni, hiszen ő is a Hatvani István Kollégiumban töltötte a hétköznapi délutánjait, estéit. Ilyenkor lehetne mondani azt, hogy ez egy igazi középiskolai szerelem. Mégsem csak annyi... A kettőnk barátsága a középiskola befejezése után is folytatódott, s természetes volt, hogy a *Vegyipari 40. évfordulóján* velem ünnepeljen. Ettől a naptól kezdve alkottunk egy párt. Nagyon szeretjük a családi rendezvényeket, mert szerencsére nagy családjunk van, és egy születésnap is mindig olyan, mintha egy kis lagzit tartanánk. Ezek a napok nem telhetnek el vegyiparis emlékek nélkül. A kettőnk családjából összesen 11-en jártak a Vegyipariba.

Ez jut nekem eszembe, ha valaki annyit mond: Vegyipari, s ez nekem a *Vegyipari!*

Dr. Cs. Nagy Gábor

Vegyiparis emlékeim fejezetei

1. *Számos emlékkép* megjelenik előttem és mind-mind élénken él bennem. Ma is látom Édesanyámat, amint 1960 augusztusában egyenként varrja a személyes holmijaimba a 85-ös számot (amelynek majd a kollégiumi ellátás során lesz szerepe), és közben a könnyeivel küszködik. Igen, mert örült ő, hogy felvették a „nagyfiát” a híres *Debreceni Vegyipari Technikumba* és annak diákolthónába is. Így kezdődött a személyes *debreceni létem*, ami tart azóta is...

Nagy várakozással és büszkén készültem a *középiskolai tanulmányokra*, amelyek – a végig kitűnő előzmények után – nem voltak olyan „fényesek”: 4,2–4,5 közötti átlagaim az osztályunk jobbik felébe soroltak, ám a *szigorú és magas tantárgyi követelmények* új elvárásokat jelentettek számomra. Ritkának számított az év közti jeles érdemjegy: *fizikai kémiából* Kopcsa tanár úrnál csak egyszer, IV. osztályban sikerült elérnem az Urán bomlási során hibátlan bemutatásával, de a következő órai „csak azért is” feleltetés során már csak $\frac{3}{4}$ -et kaphattam. Lenyűgöző tudásával, egészen egyedi órávezetésével nagy hatással volt rám Oláh József tanár úr, aki később – talán egyedül a hazai pedagógustársadalomban, *középiskolai történelemtanárként* – kandidátusi, majd akadémiai doktori címet is szerzett. De a vegyipari műszaki tervezés, a folyamatábrák és az ipari megvalósítás racionalitása is megragadott a *technológiai* órákon Csernus Istvánné és Dr. Halmai Lászlóné tanárnők jóvoltából, és nagyon megszerettem a *laboratóriumi gyakorlatokat* is a természet jelenségeinek *változatos vizsgálati lehetőségei* okán. Voltak, persze, „*ütközeteink*” is:

pontosan emlékszem, hogy egyszer, a délutáni szabadidőnkben focizni mentünk a fiúkkal, és bizony nem értünk be a kimenő végére a kollégiumba. Másnap aztán az iskolában a műhelyfőnök úr keményen és nagy hangerővel számonkért bennünket, mondván: „Fuci, az van, tanulás meg nincs?!” – és még a kimenőnk is megvonatta egy időre...

A tanulás mellett a *diákközösségi élet* és a *sport* tette teljessé számomra ezeket az éveket. Előbb a *kollégiumi* Diáktanács elnökévé, majd az *iskolai* diákönkormányzat vezetőjévé választottak a diáktársak. *Iskolai* diákvezetőtársaimmal arra törekedtünk, hogy a kevés szabadidőnkre *népszerű, „lazító” programokat* szervezzünk a társainknak: irodalmi színpadunk rendszeres bemutatót tartott, a „klubdélutánokon” saját iskolai zenekarunk lépett fel. És persze jól szerepelt a kézi- majd a *röplabdacsapatunk* is Ez a *sportág* az én személyes pályafutásomat is alapjaiban érintette: hetente kétszer részt vehettem a *DEAC NB I-es* csapatának edzésein, és III. osztályos koromban, 1962 decemberében pályára is léphettem Budapesten, a Honvéd elleni bajnoki mérkőzésen. A *Vegyipari Technikumban* megélt diákevek mind szakmai, mind személyes és közösségi szempontból *meghatározóak* voltak további életemre.

2. Osztály- és évfolyamtársaim többségéhez hasonlóan 1964-ben a *KLTE TTK vegyész* szakára jelentkeztem egyetemi továbbtanulási szándékkal, de „csak” *kémia–fizika* tanári szakra – a Kar elismerten és kimondottan legnehezebb szakpárosítására – vet-

tek fel. Ám visszatekintve azt mondhatom, hogy velem, a jövőm-
mel kapcsolatban *ennél jobb döntést nem hozhattak volna* azok,
akikre ez tartozott.

Nagy-nagy lépéselőnyben voltunk gimnáziumból érkezett év-
folyamtársaikhoz képest a *kémiai szakmai elméleti tantárgyak-
ból és a laboratóriumi gyakorlatok* terén, de kétségtelen, hogy
volt, amiben ők hoztak magukkal jobb alapokat.

Később módomban állt volna, hogy „átmenjek” a vegyész
szakra, ám a pszichológiai és pedagógiai tantárgyak tartalma,
a hospitálások, később a gyakorló gimnáziumi tanítási élmények
egyértelművé tették számomra, hogy a *tanári pálya lehet a hi-
vatásom*. Végzős tanárjelöltként több környékbeli középiskolába
(természetesen a *Vegyipariba* is) beadtam a pályázatomat, és
mérhetetlen örömmel töltött el, hogy elnyertem az Alma Mater
vezetőségének bizalmát. Az 1969. június végi diplomaosztáson
már abban a tudatban vehettem át tanári oklevelemet, hogy a
következő hónaptól a volt középiskolám nevelőtestületébe tarto-
zom. Megtudtam, hogy szeptembertől a nappali tagozaton *Fizi-
kai kémiát, Laboratóriumi gyakorlatot*, míg a levelező (vegyész)
tagozaton *Fizikai kémiát*, az esti (villamosenergia-ipari) tagoza-
ton *Fizikát* fogok tanítani; vagyis igazi „mély víz” várt rám. A
nyár folyamán „forrásokat” kellett keresnem a felkészülés érde-
kében. A szakkönyvek mellett mi más lett volna az *írott* segít-
ség, mint – az egyetemen is hasznosított – középiskolai füzetem,
jegyzeteim fizikéből és laborból egyaránt. A másik, az *élő*,
gyakorlati forrást a *volt tanárain* jelentették, akik bizalommal,
biztatással és segítőkészen fogadtak. Az iskola és a kollégává
vált tanárain iránti *tisztelet* mellett nagy-nagy *eltökéltség* mű-
ködött bennem, hogy bizonyíthassam: jó tanár lehet belőlem.
Szerettem volna például azt is elérni, hogy a korábbi „mumus”
fizikémórákra ne rettegve üljenek be a tanítványaim, hanem
szakmailag igényes, ám *közvetlen* hangnemű, a *kölcsönös biza-
lomra* épülő foglalkozásokat tartsak egy *megújuló tanár–diák*
kapcsolatrendszerben.

A következő évben már *osztályfőnöki*, majd az iskolai *diák-
önkormányzatot* *patronáló* tanári feladattal is megbízott az isko-
lavezetés. Az *iskolai szintű* diákközelet megújítása, a szabadidős
programok bővítése, a tanulói érdekképviselet érdemi fejlesztése
terén egyszerű partnereim voltak a tanulóközösségben is igazán
népszerű diákvezetők.

Eredményhirdetés diáknapi vetélkedő után (1970-es évek)

Maradandó pályakezdő pedagógusi élményeim tehát részben
a szaktanári, részben az iskolaközösségi munkámhoz kapcsolód-
nak; amelyek a Vegyipari Technikumi diákévekben gyökereznek
ugyan, de részemről annál már *nyitottabb, tanuló-középpontú*
szellemiséget hordoztak. 1973-ban a *KLTE Kémiai Intézetének*
vezetői tanárségédi álláshelyre hívtak a Kémiai Szakmódszertani
Csoportba. A Vegyipariban töltött kétszer 4 év olyan erős szak-
mai, pedagógiai és emberi *kötődést* jelentett, amelyet csak hosz-
szas és nehéz mérlegelés után voltam képes „leküzdeni”, de vé-
gül elvállaltam és – formálisan legalábbis – magam mögött hagy-
tam a sulit. Megviselt a váltás...

3. Ilyen előzmények után meglepődtem ugyan, de jóleső érzés-
sel, megerősítő módon töltött el a hír, amely szerint volt közép-
iskolám tantestülete azt kezdeményezte Debrecen város és a Ne-
hézipari Minisztérium illetékes vezetőinél, hogy 1979. április 16-
i hatállyal engem nevezzenek ki a *Vegyipari Szakközépiskola*
igazgatójának. A megkeresés hivatalossá vált és – vezetői tudás
és tapasztalat nélkül ugyan, ám az Vegyiparihoz fűződő mély el-
köteleződéseim okán – elfogadtam, vállaltam ezt a végtelenül
megtisztelő megbízást, ami aztán 2007. augusztus 1-ig tartott. Ha
a 10 évvel korábbi *pályakezdekről* azt írtam fentebb, hogy az
„mély víz” volt, akkor ezt „Mariana-árok”-nak mondhatnám...

Ismét tanulhattam és tanultam is. A *vezetés- és szervezőstudomá-
ny* korabeli szakirodalma jelentette az elméleti alapokat, kon-
zultáltam nálam rutinosabb *igazgató kollégáim* gyakorlati ta-
pasztalatairól, de mindenekelőtt a *saját vezető munkatársaim* ja-
vaslataira építettem, akik rendkívül segítőkészen álltak mellet-
tem. Két kiemelt vezetői célom volt: intézményünk *szakmai, pe-
dagógiai presztízsének* megtartása, erősítése (az országos fej-
lesztési programokban való folyamatos részvételünk, kollégáim
továbbtanulási szándékainak, új végzettségeik megszerzésének
támogatása, korábbi vegyiparis diákjaink „visszahozatala” a ta-
nári karba) és az *iskolaközösség* belső kohéziójának, nyitottságá-
nak, a tanár–diák kapcsolatrendszernek a fejlesztése. Ebben a
szándékomban kiváló partnerekre találtam kollégáimban és ta-
nítványainkban, ami számos, közösen megtervezett és megvaló-
sított, iskolatörténeti jelentőségű eseményekhez, eredményekhez
vezetett. Ennek néhány eleme a teljesség igénye nélkül:

- Az éppen akkor, az 1978/1979. tanévre előírt, megalapozatlan
központi döntéssel szemben (vegyész analitikus, illetve vegyi-
anyag-gyártó szakmákra bontott képzés indítása) már 1981-re
sikerült – a többi Vegyipari Szakközépiskolával együttmű-
ködve – az *általános vegyész „érettségizett szakmunkás”* kép-
zés bevezetése.
- Áttörést jelentett, hogy a vegyipari vállalatok támogatásával
(ugyancsak az iskolák közös előkészítő munkájának ered-
ményeként) az 1985/1986. tanévtől visszahoztuk a *nappali*
rendszerű oktatásba a *vegyésztechnikus-képzést* oly módon,
hogy a *szakmunkásképzés* is biztosított volt („2+2+1, 2+3, il-
letve 2+2 modell”).
- A rendszerváltozást követően sikeres pályázat révén bekerül-
tünk a „*világbanki modell*” hazai bevezetését megvalósító
szakközépiskolák közé a *vegyipari*, majd a *környezetvédelmi*
szakmacsoportokban, ami nagyon fontos *tartalmi* (a termé-
szettudományos és az informatikai alapoás erősítése, az
idegennyelv-oktatás óraszámemelése) és *infrastrukturális fej-
lesztést* (számítógép-szaktantermek kialakítása, korszerű de-
monstrációs eszközpark létrehozása, új tantermek és labo-
ratóriumok kialakítása) eredményezett.
- Országos elismertséget váltott ki nevelőtestületünk sikeres és

Csikszeredai vendégek a Hortobágyon (1990-es évek)

sokoldalú *tehetséggondozó* tevékenysége, amelyet az OKTV, az OSZTV, az Irinyi, a Curie, az Implom és más hazai tanulmányi és diáksport-versenyek *győzelmei, dobogós helyezései*, valamint a nemzetközi vegyészverseny eredményei fémjeleztek;

- Mindezek mellett igazán *nagyszerű közösségformáló* rendezvények színezték az iskolai életet, amelyek közül évről évre

kiemelkedett „fordított napunk” diákigazgató-választással, sokféle programmal, valamint a *bővülő külföldi szakmai és baráti cserekapcsolat-rendszerünk*.

- Magunk alkotta *kiállításokkal* (iskolatörténeti ereklyék, tanári produktumok stb.), előre szervezett *osztály/évfolyamtalálkozókkal, szülői fórumokkal, tantestületi közös ünnepeléssel, diákprogramokkal* emlékeztünk iskolánk fennállásának 30 és 40 éves évfordulójára, majd a 2000/2001-es tanévben egész hetes rendezvényekkel és az Arany Bikában tartott jubileumi *díszünnepséggel* méltattuk a *fél évszázados iskolatörténetet*. Erre az alkalomra sikerült – a Debreceni Vegyiparisták Baráti köre, valamint az iskolánkat támogató cégek anyagi hozzájárulásával – *kiadnunk* intézményünk máig egyetlen *évkönyvét* is. Utódaink a Csokonai Színházban tartották a *60 évre* visszatekintő közös ünnepséget.

Diákként, tanárként, igazgatóként visszaemlékezve csak azt mondhatom: számomra a Vegyi mindent megadott, amit egy középiskolától várhatunk. Büszke vagyok minderre, és igazán jó érzést, megerősítést kelt bennem, hogy – egyfajta spirális fejlődés eredményeként – *70 év* elteltével a mi iskolánk ismét *Debreceni Vegyipari Technikum* nevet viselhet...

Dr. Kiss Tamás

Emlékek vegyiparis éveimből

Dr. Kiss Tamás a Debreceni Vegyiparisták Baráti Körének elnökeként odaadón segítette az iskolaközösség fejlődését; a befejező gondolatok őt illetik.

A *Debreceni Vegyipari Technikum* tanulója voltam 1964 és 1968 között. Abban az időben a technikumoknak különös rangja volt a közoktatásban: a Vegyipari, a Gépipari, az Építőipari fogalom Debrecenben. Oda már abban az időben is felvételi és alkalmassági vizsgát kellett tenni. Az iskola egyben szakmát is adott, és akkor ez sokat számított. Nem voltunk beképzelték, de örültünk annak, hogy technikumba járunk, és büszkéek voltunk iskolánkra, ahogy büszkéek voltak a KLTE vagy a Tanítóképző Gyakorló Iskolájának tanulói is intézményükre.

Így az iskolánk *kerek évfordulóját* méltatva, engedje meg az olvasó, hogy néhány emlékemet elevenítsem fel az iskolámról, tanáraimról, ahol ifjúságomnak talán legfogékonyabb éveit töltöttem, szakmám alapjait elsajátíthattam, az életben való eligazodáshoz alapvető élményeket gyűjthettem s az értelmiségi lét meghatározó elemeiből gyűjtögethettem, nem utolsósorban tanáraim példamutatásából, a velük történt eseményekből.

Kezdjük iskolánk akkori vezetőjével, *Újvárosi Imre* igazgató úrral (Diri bácsi). Szigorú ember volt, kémiát tanított az első osztályosok számára. Nekem nem ő tanította a bevezető kurzust, hanem Gárdonyi Tibor tanár úr (Öcsike). Jól kijöttünk vele, igyekezett megszerettetni velünk a kémiát, megismertetni az alapokat, nem volt vérengző, de nem volt könnyű nála kiválót teljesíteni. A Diri bácsi irodájába raportra menni abban az időben rendkívüli eseménynek számított. Egyszer volt ebben az „élményben” részem. Házibulin vettem részt egy alkalommal szombaton este (abban az időben ez tilos volt), valakit közülünk késő éjjel hazafelé menet elkaptak. Hétfőn reggelre kiderítették a résztvevők

többségét. Az a, b és c osztályból kísérték bennünket az igazgató úr irodájába. Az igazgatóhelyettes úr jelenlétében nem tartott sokáig a meghallgatás. Az igazgató úr közölte: „Remélem, tudják a hölgyek és urak, hogy cselekedetükkel keményen megszegették a Rendtartás több pontját, ezért megfelelő büntetésben részesülnek. Ezt majd osztályfőnökük közli magukkal. Remélem, tanulnak az esetből, és ilyenre többet nem fog sor kerülni.” Nagyjából így zajlott le egyetlen látogatásom az igazgatói irodában. Az osztályfőnökünk, Nagy Sándor tanár úr (Sanyi) közölte velünk a büntetést: igazgatói megrovás és 1 hónapra minden kulturális esemény látogatásától való eltiltás. (Ez utóbbi ellen tiltakoztam; már akkor is fejlett volt az igazságérzetem. Ezt megtehettem, de eredménytelenül, nem is vártam eredményt, de szólnom kellett.)

A *legnagyobb élményt a laboratóriumi gyakorlatok* jelentették. Ezeken az iskola gyakorlatilag teljes szakmai tanári karával találkozottunk a négy év alatt. Elsőben mindenkiben nyomot hagyott Nagy Lajos tanár úr tekintélyes fellépése (termeténél és erős hangjánál fogva is). Mi néhányan, elég jó felkészültségűek, a labor túlsó végén levő hosszú asztalnál dolgoztunk. Gyakran hamarabb elkészültünk a feladatokkal, olyankor magunk örömeire kísérleteztünk, így az asztal paraffinozásával sohasem készültünk el az óra végére. Ilyenkor hallottuk nem egyszer „a büdös vége (ezek voltunk mi) is igyekezzen, mindjárt kicsengetnek”. Később műszeres laboron, Szabó Zoltán tanár úrnál, a Pulfrich-fotométerrel való mérés vagy az elektrogravimetria (először és utoljára mértem) rémlik most fel. Ezekkel vegyészéletemben itt találkoztam, de jól megtanultam. Ma is emlékszem a kétsugaras fotométer működési elvére és az elektrolízis mennyiségi törvényeire. A vékonyréteg-kromatográfia gyakorlata is jól az emlékeimbe vésődött. Az egyik nyáron, talán harmadik után, néhány hetet segítettem Fele Tibor tanár úrnak a doktori értekezése ki-

sérleti munkáiban, aki aminosavak vékonyréteg-kromatográfiás elválasztásával foglalkozott. Akkor még nem voltak előre elkészített rétegek. Magunk húztuk üveglapra a rétegeket, nagyon érdekes volt. A futtatás üvegkádakban folyt, mint ma; a foltok láthatóvá tétele pedig ninhidrines előhívással. Jól az agyamba vésődött. Amikor az egyetemen a vrk-t tanítottam, nem volt nehéz a módszer ismertetése.

Még két szakmai tárgyról tennék említést. A *fizikai kémiát* osztályfőnökünk, Nagy Sándor tanította. Ennek az amúgy rettegett tárgynak az alapjait jól elsajátíthattuk az ő interpretálásában, és ez jó alapot jelentett később az egyetemen Beck Mihály fizikémleáadásaihoz. Lehet, hogy elfogult vagyok, de mindkét tanáromat szerettem. A másik tárgy és tanár a *kémiai technológia*, tanára Forgács József. A tárgy oktatására az iskola különös figyelmet fektetett, a tanárai (ezt tanította még Csernus István és Dr. Halmai Lászlóné is) mind válogatottan jó tanárok voltak. Szerettük a technológiát, én a szervetlen kémiai technológiához jobban vonzódtam, de ez személyes beállítódás kérdése. A sok folyamatra segítségével a hazai ipari folyamatokat is jól megismerhettük. Forgács tanár úr hobbitól szerelme volt a kémiai példamegoldásoknak. Válogatottan jó példái voltak. Ezekkel később részben meg is ismerkedhettem, mert fiatal tanársegéd koromban keresetkiegészítésként felvételre készítettem fel középiskolásokat.

Osztályfőnökünk a fiatalabb generációt képviselte a Vegyiben, amely megpróbálta az iskola kicsit merev, hierarchikus berendezkedését *oldani és közvetlenebb kapcsolatot* kialakítani a tanulói ifjúsággal. Ez az időszak egybeesett a hatvanas évek diákmozgalmainak kezdetével, bizonyos fokú enyhülés társadalmi igényével. Ez jó értelemben kihatott az egész iskola hangulatára. Ehhez a generációhoz tartozott *matematika-tanárnőnk*, Dr. Tar Lászlóné (Margó néni) is. Nagyon szerettem. Az ő kedvéért még az Arany Dániel matematikaverseny iskolai fordulóján is elindultam. Hamar kiderült, hogy ez azért túlzás volt. Különösen, hogy voltak, akik értették is a matematikát. Az a-ba járt pl. Járai Antal (később az ELTE matematikaprofesszora). Margó néni pedagógusi mivoltáról van egy kedves emlék. Divatban volt abban az időben az Iskola napján a diákórák tartása. Egyik alkalommal a matematikaórát én tarthattam. Egy darabig rendben is ment a dolog, amikor hibát vétettem. Tanárnő nem szólt bele, hagyta, hogy kínlódjak, és magam hoztam helyre a hibámat: nagy nehezen kimásztam a csávából. Óra után négyszemközt megbeszéltük a dolgot. Nagyon jólesett, hogy nem szégyenített meg az osztály előtt azzal, hogy beleszólt, hogy ez nem jól van. Ettől pedagógus egy tanár.

Nem csak a szakmára tanítottak bennünket a Vegyiben. A human műveltségünket is igyekeztek ápolni: magyar, történelem, idegen nyelv, természetesen az orosz (biológia, földrajz második idegen nyelv már nem fért bele az óraszámába) és persze testnevelés is volt. Ének nem, de műszaki rajz és géptan igen.

A *magyar nyelv és irodalmat* Dr. Simay Attiláné tanította. A memoriterben nem voltam jó. A *négyökrös szekérből* sikerült két elégtelent is begyűjtenem. Az első elégtelen után úgy gondoltam, ezzel kész, erre a következő órán is felszólított a tanárnő, hogy javíthatok – nem jött be. Valahogy korrigálnom kellett. Szerencsére ötös járt azért, ha 3 elolvasott regény tartalmát le-

írtuk, és az óra utolsó 10 percében ismertettük. A négy év alatt begyűjtöttem legalább tíz ötöst ily módon. Nagyon szerettem olvasni. Ugyanígy lehetett 3 versért is ötöst kapni. Bikfic barátom ebben jeleskedett („Fölfelé megy borban a gyöngy; / Jól teszi. / Tőle senki e jogát el / Nem veszi – erre még ma is emlékszem). Azért közben tanultam is a magyart, és végül sikerült ötös osztályzatot kapnom. Így nem kellett vizsgát tennem érettségikor (azaz képesítőkor, mert nálunk így hívták a negyedik után tett megmértetést). *Történelemből* Oláh József tanár urat (Józi úr), minden tanuló nagyon kedvelte. Igazi úriember volt, a szónak az elismerő értelmében. Tudása kimagasló, órai élvezetesekek voltak, szerettünk törtiórára járni. A tananyagon kívül mindig kaptunk valami érdekességet, történelmi pletykaságot is, ilyenkor jól szórakoztunk. Akkor kevésbé jól, amikor feleléskor, a felelés végén a tanár úr azt mondta: „No, akkor még lesz 15 kérdés. Kezdhethük?” És ne feledkezzünk meg az *orosziórákról*. Halász István tanár úr (Peca bácsi) igyekezett velünk megismertetni az orosz nyelv szépségeit és a szaknyelv alapjait is. Tatjana levelét Anyeginhez ugyan nem tanultuk, de rígmus azért maradt meg bennem: „Ah varóna, varóna, bűgy asztarózszen”, vagy a ragozást megtanulandó a „semmisemmicijuci” (a nőnemű főnevek ragozásánál a végződéseket sorban a különböző esetekben). A szaknyelvet az *Obscsaja himija* fordítása révén igyekeztünk elsajátítani (többé-kevésbé). Annnyira belejöttem a szaknyelv fordításába, hogy a végén még képesítő vizsgát is tettem orosz nyelvből.

Szólnom kell Bartók Gyula *testneveléstanárról* is. Többször volt ötösöm testnevelésből, pedig szertornából nem voltam egy fenomen. A gyűrűn a fészekig eljutottam, talajon a zsugorfejlésig, ez volt a maximum. De Gyula kitalálta, hogy lépcsőugrásból is felméri tudásunkat. Abból termetem miatt jó voltam. Az udvaron volt egy kosárlabdapálya, tavasszal és ősszel kosaraztunk; az is jó volt. A vegyiben szerettem a tesiórákat, köszönhetően Gyulának.

Az *iskola vezetése* büszke volt hagyományaira, múltjára. Alapításának 40 éves évfordulóját az iskolában, az 50 éves évfordulót Cs. Nagy Gábor igazgató úr rendezésében a város egyik ikonikus helyén, az Arany Bika Szálloda Bartók-termében ünnepeltük. Sokan gyűltünk össze volt tanítványok, és jó volt találkozni egymással és tanárainkkal. Felelevenítettük közös emlékeinket, élményeinket, melyek egymáshoz, az ISKOLÁHOZ kötöttek, kötnek bennünket. Túl a 70. évfordulón lassan a 75-hez közeledünk. Jó lenne azt is a sokkal fiatalabbakkal együtt megünnepelni A hatvanas évek óta az iskola sokat változott. Épülete jelentősen megújult, felszereltsége sokat fejlődött, közoktatási státusa vargabetűt járt be. Azt hiszem, az iskola nimbusza a régihez képest valamennyit csökkent. De nem a régié szemében. Mi itt tanultuk a szakma alapjait, emberséget, életet, példamutatást. Itt kezdtünk valamennyire értelmiségivé válni. Azt, hogy ez mennyire sikerült, az érettségi találkozónkon szoktuk egymásnak és tanárainknak elmesélni. 2018-ban volt az 50 éves találkozó. Szerencsére sokan össze tudtunk jönni, tanáraink közül is többen megtiszteltek bennünket jelenlétükkel. Mindenki sokat beszélt, mindent el akart mondani életéről, sikereiről, kudarcairól is, ettől teljes az ember élete. Amilyen a vegyis életünk is volt kicsiben.

